6.10 Naar natuur als anker voor welzijn en culturele identiteit

Naar natuur als anker voor welzijn en culturele identiteit *Dit kennisproject richt zich op het inzichtelijk maken en versterken van de samenhang tussen natuur, welzijn en culturele identiteit op Bonaire, en op de rol van natuur in het vergroten van draagvlak, rechtvaardigheid en effectiviteit van klimaatadaptatie.*	
Nummer	10
Programma's	Water en Bodem & Kust en Marien & Wijken en Gezondheid
Context of thematiek	De natuur van Bonaire levert een breed scala aan ecosysteemdiensten die direct bijdragen aan het welzijn van inwoners en bezoekers. Het gaat daarbij onder meer om mentale en fysieke gezondheid door contact met natuur, culturele identiteit en erfgoed, sociale cohesie, en bestaanszekerheid via toerisme, visserij en (toekomstige) landbouw. Daarnaast vervult natuur cruciale regulerende functies, zoals verkoeling, erosiebescherming, kustveiligheid en waterretentie. Klimaatverandering zet deze functies onder druk door onder meer koraalverbleking en rifdegradatie, afname van mangroven en kusterosie, toenemende droogte en hittestress, verlies van vegetatie en een toename van extreme weersomstandigheden. Daarmee raakt klimaatverandering niet alleen ecosystemen, maar ook gezondheid, veiligheid, bestaanszekerheid en culturele identiteit. Hoewel natuur een fundamentele basis vormt voor welzijn en leefkwaliteit, wordt deze samenhang nog beperkt expliciet gemaakt in beleid en communicatie. Daardoor ontbreekt vaak maatschappelijk draagvlak voor natuur- en klimaatmaatregelen. Veel inwoners ervaren directe economische en sociale druk en kunnen klimaat en natuur niet altijd prioriteren, zeker wanneer de voordelen voor het dagelijks leven onvoldoende zichtbaar zijn. Inzicht in hoe natuur bijdraagt aan welzijn, en hoe klimaatverandering deze relatie beïnvloedt, is essentieel om klimaatadaptatiestrategieën te ontwikkelen die zowel mensen als ecosystemen beschermen én door de gemeenschap worden gedragen.
Indicatoren	• Aandeel inwoners per wijk dat toegang heeft tot natuur of groen en dit te ervaren als bevorderend voor hun mentale en fysieke welzijn. • Mate waarin inwoners natuur verbinden aan culturele identiteit, erfgoed en dagelijks leven. • Aandeel huishoudens dat (direct of indirect) afhankelijk is van natuur-gebaseerde bestaanszekerheid (toerisme, visserij, landbouw) inclusief gevoeligheid voor klimaateffecten. • Aantal wijken waarvoor actuele data beschikbaar is over hittestress, overstromingsrisico en waterstress, gekoppeld aan kwetsbare groepen. • Aantal beleidsdocumenten, plannen of projecten waarin ecosysteem-diensten en welzijnseffecten zijn meegewogen in besluitvorming. • Mate van bewustzijn onder inwoners over de relatie tussen natuur, welzijn en klimaatadaptatie. • …
Kennisdoel	Het ontwikkelen van toepasbare kennis voor de samenhang tussen natuur, ecosysteemdiensten, welzijn en culturele identiteit op Bonaire, en die deze samenhang vertaalt naar beleid, ontwerp en uitvoering van klimaatadaptatie. • Inzicht in de bijdrage van natuur en ecosysteemdiensten aan welzijn, gezondheid, leefkwaliteit en culturele identiteit. • Begrip hoe klimaatverandering relaties beïnvloedt, nu en in de toekomst. • Identificatie van natuur-gebaseerde maatregelen die aantoonbaar bijdragen aan welzijn en gemeenschapsveerkracht. • Verkenning van hoe ecosysteemdiensten en intrinsieke natuurwaarden op een lokaal betekenisvolle manier kunnen worden gewaardeerd en gecommuniceerd. • Onderbouwing van hoe natuur-inclusieve adaptatiemaatregelen kunnen

	bijdragen aan vermindering van kosten van levensonderhoud, armoedebestrijding en rechtvaardige verdeling van baten. • …
Beschikbare kennis	Er is kennis beschikbaar over ecosystemen en ecologische samenhang op Bonaire, met talrijke rapporten over bedreigingen en onderlinge relaties. Economische waarderingsstudies zijn deels verouderd en er is een structureel tekort aan langjarige monitoring. Belangrijke bronnen zijn onder meer: • *State of Nature Report for the Caribbean Netherlands 2024* • *What's Bonaire's Nature Worth?* (2012) • *Total Economic Value of Nature on Bonaire* (2013) • *Bonaire 2050 – A Nature Inclusive Vision* (2020) • *Nature and Environment Policy Plan Caribbean Netherlands 2020–2030* • Life in 'Paradise' a Social Psychological and Anthropological Study of Nature Conservation in the Caribbean Netherlands (2022) • Diverse studies over rifdegradatie, erosie en kustbeheer • Dutch Caribbean Biodiversity Database (DCBD) • Lokale expertise en praktijkkennis
Kennisleemte	• Wat is de kwantitatieve bijdrage van verschillende ecosystemen en ecosysteemdiensten aan het fysieke, mentale en sociale welzijn van inwoners op Bonaire, uitgesplitst naar wijk en bevolkingsgroep? • Welke ecosysteemdiensten leveren relatief de grootste bijdrage aan welzijn en culturele identiteit in relatie tot benodigde investeringen? • In welke mate leidt klimaatverandering tot een meetbaar verlies aan ecosysteemdiensten en bijbehorende welzijns- en identiteitswaarden, en waar treden kritische drempels of kantelpunten op? • Welke natuur-gebaseerde adaptatiemaatregelen zijn aantoonbaar het meest effectief in het verbeteren van welzijn en het verlagen van kosten van levensonderhoud, met name voor kwetsbare groepen? • Hoe kunnen ecosysteemdiensten en intrinsieke natuurwaarden kwantitatief én kwalitatief worden gewaardeerd op een manier die toepasbaar is in besluitvorming op Bonaire? • Hoe kan kennis over natuur, welzijn en culturele identiteit systematisch en reproduceerbaar worden geïntegreerd in besluitvorming, beheer en monitoring, zodat investeringen bijdragen aan welzijn en draagvlak? • …
Beoogde resultaten	• Een meetbaar en vergelijkbaar overzicht van de bijdrage van verschillende ecosystemen en ecosysteemdiensten aan welzijn en culturele identiteit, uitgesplitst naar wijk en bevolkingsgroep. • Een toepasbaar afwegingskader voor ecosysteemdiensten en maatregelen met hoge, middelhoge en lage maatschappelijke opbrengst, rekening houdend met kosten, baten en verdelingseffecten. • Welzijns- en identiteitswaarden van natuur worden expliciet meegewogen in klimaat-, ruimtelijk en sociaal-economisch beleid. • Inwoners herkennen de concrete voordelen van natuur en klimaatadaptatie voor hun dagelijks leven, wat leidt tot meer acceptatie en betrokkenheid. • …
Verwachte impact	• Toegenomen veerkracht van gemeenschap en ecosysteem • Versterking van sociale rechtvaardigheid • Hogere maatschappelijke opbrengst van klimaatadaptatie • Natuur-inclusieve ontwikkeling als bestuurlijke norm • Groter en stabieler draagvlak voor natuur- en klimaatbeleid • …
Kritische succesfactoren of randvoorwaarden	• Draagvlak en actieve participatie van stakeholders, onder andere door communicatie en participatie in het Papiamentu en op buurtniveau • Bestuurlijke bereidheid om welzijn en natuur expliciet te laten meewegen in

	besluitvorming • Toegang tot relevante data, informatie en werkpraktijken • Langjarige continuïteit in monitoring en beheer • …
Indicatief budget	0,25-0,5 miljoen € voor implementatie gericht onderzoek (fase 1) • Daarna specifieke opvolging, zo mogelijk in lopende kaders
Indicatieve doorlooptijd	1-2 jaar (fase 1) • Daarna specifieke opvolging, zo mogelijk in lopende kaders